

Temat 1 (przewidziany do realizacji w dniu 12-03-2020 r.)

Deklaracja ideowa Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej z dnia 15 grudnia 1948 r. – charakterystyka głównych założeń ustroju „demokracji ludowej”.

W dniach 15 – 21 grudnia 1948 r. odbył się w Warszawie, w gmachu Politechniki Warszawskiej Kongres Zjednoczeniowy Polskiej Partii Robotniczej (PPR) i Polskiej Partii Socjalistycznej (PPS). Podjęto decyzję o połączeniu obu ugrupowań i utworzeniu Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej (PZPR). Było to zjednoczenie wymuszone, któremu działacze PPS usiłowali się początkowo przeciwstawić. Do PZPR przyjęto tylko część członków PPS. Faktycznie była to likwidacja PPS. Przestała tym samym istnieć w Polsce ostatnia legalna siła polityczna posiadająca jeszcze pewną niezależność od partii komunistycznej (PPR).

Dnia 15 grudnia 1948 r. została uchwalona przez Kongres „Deklaracja ideowa PZPR”. Proszę o zapoznanie się z fragmentami tego dokumentu, udzielenie odpowiedzi na wyszczególnione pytania i sformułowanie na podstawie tych odpowiedzi charakterystyki głównych założeń ustroju „demokracji ludowej”, zawartej w „Deklaracji ideowej PZPR”. Po wykonaniu zadania proszę o przesłanie odpowiedzi, drogą mailową na adres wykładowcy: b.halczak@wpa.uz.zgora.pl Wykonanie tego zadania jest warunkiem zaliczenia ćwiczeń w dniu 12-03-2020 r. Proszę o wykonanie zadania do końca miesiąca marca br.

Pytania do tekstu:

1. Na czym polegała istota „demokracji ludowej”?
2. Czy system ten miał być w założeniu kopią „dyktatury proletariatu”, istniejącej w ZSRR?
3. Jaki przewidywano w analizowanej deklaracji ustrój gospodarczy w Polsce?
4. Jaką przewidywano politykę zagraniczną?
5. Jaka wizja państwa polskiego została zawarta w analizowanym dokumencie?
6. Proszę porównać wizję państwa polskiego, zawartą w deklaracji ideowej PZPR z 1948 r. z wizją zawartą we wcześniejszym Manifestie PKWN z 22 lipca 1944 r.

„Demokracja ludowa w Polsce powstała w następstwie rozgromienia faszyzmu niemieckiego przez Związek Radziecki oraz w następstwie walki polskich mas ludowych pod kierownictwem klasy robotniczej. Demokracja ludowa w Polsce powstała jako rewolucyjna władza mas ludowych, którym przewodzi klasa robotnicza. Demokracja ludowa w Polsce rozwija się w oparciu o pomoc Związku Radzieckiego, czerpiąc z historycznych doświadczeń budownictwa socjalistycznego w ZSRR. Demokracja ludowa w Polsce realizuje współpracę stronnictw demokratycznych pod przewodem zjednoczonego ruchu robotniczego.

Cechami zasadniczymi demokracji ludowej w Polsce są:

1. Wyrugowanie wielkiego kapitału i obszarnictwa z wszystkich pozycji politycznych i gospodarczych; likwidacja majątków obszarniczych; unarodowienie przemysłu; oczyszczanie ruchu chłopskiego z wpływów kapitalistycznych; likwidowanie socjaldemokratycznej agentury w ruchu robotniczym.
2. Stworzenie na gruzach dawnego aparatu państwowego, który był aparatem kapitalistycznej przemocy w stosunku do mas ludowych, nowego aparatu państwowego, złożonego w swych zasadniczych ogniwach z nowych, ludowych kadr, aparatu, który stał się orężem walki z wszelkimi próbami przywrócenia panowania burżuazji oraz dźwignią podstawowych przeobrażeń ustrojowych w kierunku socjalizmu; ścisłe powiązanie wojska z ludem i demokratyzacja korpusu oficerskiego; coraz szerszy i aktywniejszy udział mas w rządzeniu państwem.
3. Sojusz robotniczo – chłopski – to znaczy sojusz klasy robotniczej z chłopami małorolnymi i średniorolnymi, przy przodującej roli klasy robotniczej.
4. Obrona suwerenności i bezpieczeństwa Polski przed groźbą agresji sił imperialistycznych, jak również zapewnienie rozwoju Polski ku socjalizmowi w oparciu o braterski sojusz i przyjaźń ze Związkiem Radzieckim, który przewodzi wielkiemu demokratycznemu obozowi antyimperialistycznemu. Wszelkie tendencje, zmierzające do rozluźnienia współpracy ze Związkiem Radzieckim, godzą w podstawy demokracji ludowej w Polsce, a zarazem w niepodległość naszego kraju.
5. Ograniczanie, wypieranie i stopniowe usuwanie z życia gospodarczego elementów kapitalistycznych w mieście i na wsi przez nieprzejednaną walkę klasową, przy równoczesnym dobrowolnym przeobrażeniu gospodarki drobnotowarowej w gospodarkę zespołową. W ten sposób demokracja ludowa usuwa korzenie ekonomiczne kapitalizmu i przekreślając tym samym wszelką możliwość odradzania się ustroju kapitalistycznego, toruje drogę ku socjalizmowi.

6. Szybki rozwój sił wytwórczych w kraju na gruncie planowej gospodarki, której dźwignią jest uspołeczniony przemysł, tworzący trwałe podstawy gospodarki socjalistycznej w mieście i na wsi.

W procesie tym wzrastać będzie waga i rola klasy robotniczej w państwie.

Budownictwo demokracji ludowej w Polsce potwierdza całkowicie leninowsko-stalinowską naukę o państwie. Demokracja ludowa jest przeciwstawieniem burżuazyjnej pseudodemokracji, stanowiącej osłonę dyktatury burżuazji. Demokracja ludowa - to droga do socjalizmu, to nowa forma władzy mas pracujących z klasą robotniczą na czele, powstała dzięki nowej sytuacji historycznej i dzięki oparciu o ZSRR.

Marks i Engels widzieli możliwość realizacji dyktatury proletariatu wiodącej do socjalizmu poprzez parlamentarną republikę demokratyczną, w której przeważający wpływ ma klasa robotnicza. W wyniku Wielkiej Socjalistycznej Rewolucji Listopadowej pod przewodnictwem Lenina i Stalina powstała Republika Rad – radziecka forma dyktatury proletariatu. Była jedynie możliwa wówczas droga do socjalizmu, która doprowadziła do zbudowania społeczeństwa socjalistycznego i do likwidacji podziału społeczeństwa na antagonistyczne klasy, co umożliwiło historyczne zwycięstwo ZSRR nad faszyzmem.

W wyniku drugiej wojny światowej i gwałtownego zaostrzenia się powszechnego kryzysu kapitalizmu, w wyniku zdruzgotania przez ZSRR faszystowskich imperialistycznych Niemiec i osłabienia ogólnego frontu imperializmu, w warunkach ogromnego wzrostu potęgi Związku Radzieckiego w szeregu krajów powstała możliwość przejścia do socjalizmu nie poprzez radziecki system władzy, lecz poprzez system władzy demokracji ludowej, pod warunkiem ścisłej współpracy z ZSRR oraz ciągłego umacniania i rozwoju systemu władzy demokracji ludowej w oparciu o pomoc ZSRR i krajów demokracji ludowej.

Urzeczywistniając władzę ludu pod kierownictwem klasy robotniczej, system władzy demokracji ludowej może i powinien w tej sytuacji historycznej, jak to już wykazało doświadczenie, realizować skutecznie podstawowe funkcje dyktatury proletariatu, które sprowadzają się do likwidowania elementów kapitalistycznych i do zorganizowania gospodarki socjalistycznej.

Dzięki demokracji ludowej Polska osiągnęła:

1. Trwałe zabezpieczenie niepodległości i granic Rzeczypospolitej,

2. Szybka odbudowę kraju po zniszczeniach wojennych i szybkie uprzemysłowienie kraju, wzrost ciężaru gatunkowego sektora społecznego w gospodarce narodowej,
3. Odzyskanie i zagospodarowanie Ziemi Zachodnich,
4. Realizowanie gospodarki planowej i likwidację kryzysów,
5. Likwidację bezrobocia, stałą poprawę sytuacji materialnej robotników, szerokie możliwości awansu społecznego, rosnący udział mas pracujących w rządzeniu państwem,
6. Poważne złagodzenie głodu ziemi mas chłopskich i poprawę ich bytu,
7. Rozwój szkolnictwa wszystkich szczebli, udostępnienie szerokim rzeszom oświaty i kultury,
8. Poprawę położenia kobiet pracujących,
9. Szerokie możliwości pracy i kształcenia się dla młodzieży robotniczej i chłopskiej.

Tak więc klasa robotnicza i masy ludowe wykazały, że ich władza zdolna jest do przezwyciężenia tych przeszkód, które władza kapitalistów i obszarników stawiała na drodze rozwoju gospodarczego i kulturalnego, na drodze podniesienia dobrobytu mas ludowych i zabezpieczenia niepodległości kraju.

W warunkach demokracji ludowej klasa robotnicza buduje fundamenty ustroju socjalistycznego w Polsce. Budować fundamenty socjalizmu można tylko w walce klasowej – w walce ze wszystkimi elementami kapitalistycznymi i ich zagranicznymi protektorami. W demokracji ludowej istnieją jeszcze warstwy kapitalistyczne. Należą do nich kapitaliści w przemyśle i handlu oraz najliczniejsza warstwa kapitalistyczna: kapitaliści wiejscy. (...) Droga do socjalizmu prowadzi przez dalszą walkę klasową, przez ograniczanie, wypieranie, a wreszcie zniesienie warstw wyzyskujących.”

Źródło: Deklaracja ideowa PZPR, Wydawnictwo Lubelskie, Lublin 1978, s. 42 – 45.